

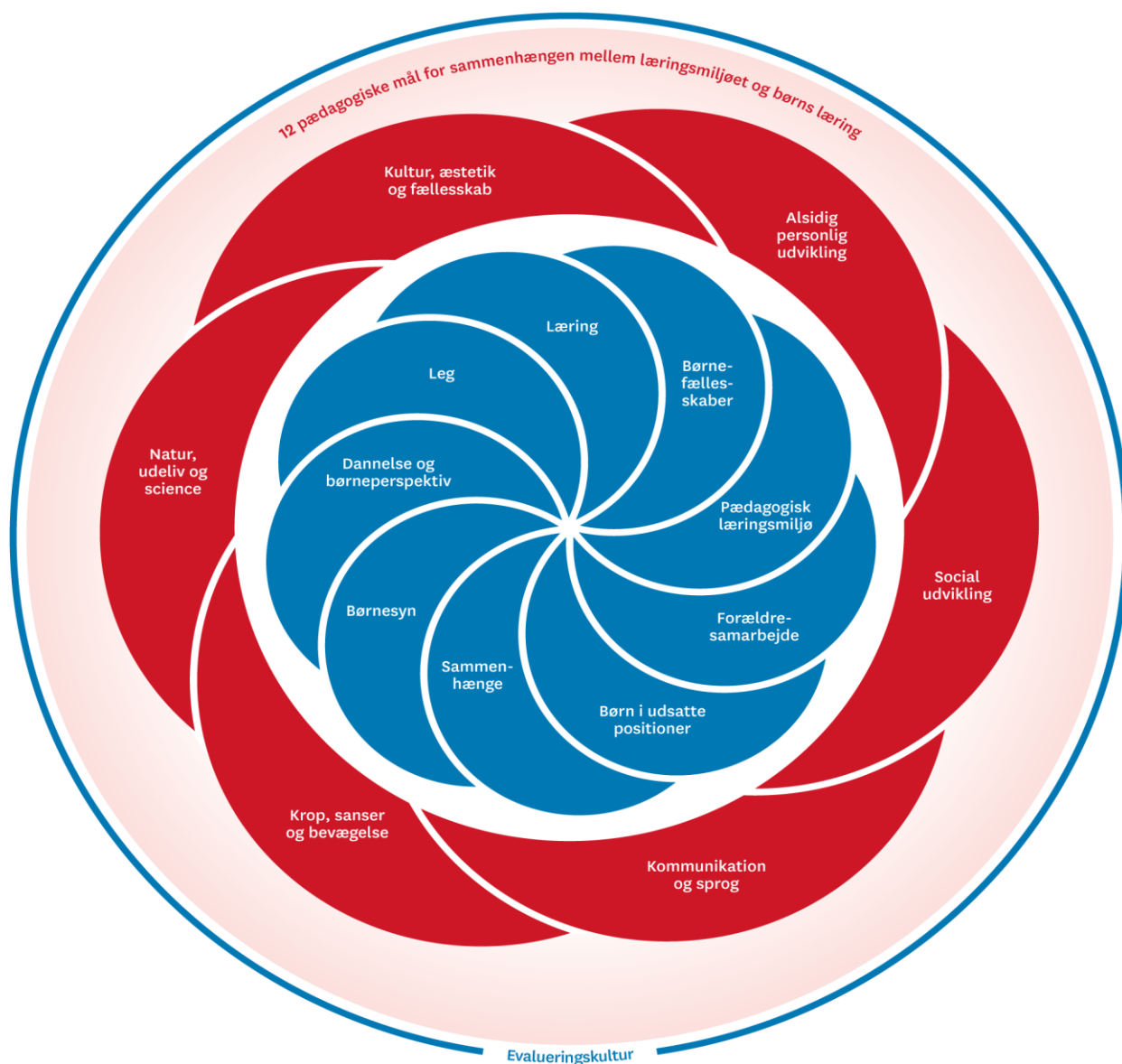
Pædagogisk læreplan for Gammeldam Børnehus 2021

Gammeldam Børnehus

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan. Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning

for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi – Gammeldam Børnehus og dagpleje

Velkommen til dagtilbuddet Als Nord

Dagtilbud Als Nord består af Dagplejen i Als Nord, 6 børnehaver, 2 vuggestue og 6 dagplejegrupper som er placeret i skoledistrikt Nordalsskolen og Nørreskovskolen. Dagtilbud Als Nord har en mangfoldighed af familier, der kommer fra forskellige kulturelle baggrunde.

Der er en bestyrelse i området, som består af forældre og personale repræsentanter fra alle afdelinger.

Als Nords afdelinger er:

Gammeldam Børnehus som består af vuggestue og børnehave

Børnebyen som består af vuggestue og børnehave

Lilleskovens Børnehave

Guderup Børnehave

Stevning Børnehus

Nørreskovens Naturbørnehave

2 dagplejegrupper som er tilknyttet Lillskoven

1 dagplejegruppe tilknyttet Gammeldam Børnehus

1 dagplejegruppe tilknyttet Børnebyen

1 dagplejegruppe tilknyttet Stevning Børnehus

2 dagplejegrupper tilknyttet Guderup Børnehave

Dagtilbuddet er ledet af en dagtilbudsleder og 5 daglige pædagogiske ledere. Denne ledelsesorganisation tager højde for kompleksiteten i forskellige ledelsesudfordringer i vores afdelinger, således at det sikrer sikker organisationsudvikling, pædagogfaglig udvikling og driftsudvikling.

Dagtilbud Als Nord strækker sig geografisk over Nordborg – Havnbjerg - Stevning og Guderup by. Fælles for os alle er, at vi arbejder professionelt med udgangspunkt i Dagtilbudsloven.

Vi arbejder alle med de pædagogiske læreplaner og vægter metodefrihed og forskellighed i vores enheder. Vi reflekterer og udvikler vores praksis på mange forskellige måder i område Als Nord. Vi tager udgangspunkt i det vi ved, nemlig at gode relationer og det at være en del af fællesskabet skaber glade børn og et godt selvværd.

Den styrkede pædagogiske læreplan målrettes i forhold til lokale udfordringer, hvor personalets styrker og kompetencer bringes i spil. I Als Nord arbejder vi helheds- og procesorienteret, hvilket betyder, at vi interesserer os for barnet og dets familie. Et godt og konstruktivt samarbejde med forældrene understøtter det enkelte barns udvikling og lyst til at lære og være nysgerrig på livet og i forhold til de godkendte politiske mål samt egne indsatsområder på tværs af afdelingerne med den daglige pædagogiske leder som projektleder. Dette gør, at de pædagogiske ledere får mere tid til pædagogisk ledelse af kerneopgaven ude hos personale, børn og forældre. Vi har fokus på personalets kompetencer i forhold til vidensdeling og undervisning og muligheden for, at man som ansat i dagtilbuddet også bidrager med viden i de andre afdelinger. Dette er med til at udvikle dagtilbud af høj kvalitet.

Gammeldam Børnehus

Værdigrundlag

Vores værdier i Gammeldam Børnehus

Relation

Vi er sammen for at opnå en positiv og konstruktiv relation. Alle børn har brug for omsorg og tryghed og det er vigtigt at vi er bevidst om at alle børn ses.

- Vi har respekt for alle børn og deres forskellighed
- Vi skaber de bedste betingelser for at børnene udvikler sig
- Vi er tydelige og tager lederskab – de voksne bestemmer!

Dialog

Vi vil gennem dialogen sikre en fordomsfri udveksling af meninger og holdninger for at sikre forståelse, indsigt og gensidighed.

- Vi er åbne og anerkendende
- Vi tager ansvar og sikrer at vi altid er i dialog
- Vi er troværdige og vi står ved det vi siger
- Vi bruger dialogen til at skabe læring og udvikling

Anerkendelse

Vi vil møde alle ligeværdigt! – Vi møder alle børn ens ved at møde dem forskelligt, med det udgangspunkt, at alle handler ud fra de bedste intentioner.

- Vi ser det enkelte barns styrker, kompetencer og ressourcer
- Vi møder børnene i øjenhøjde
- Vi er troværdige voksne
- Vi har tillid og respekt

Samarbejde

Vi har et ansvar i at bidrage til det gode samarbejde så vi sammen sikre en arbejdsplads, hvor vi er en del af et ligeværdigt fællesskab som skaber værdi for den enkelte.

- Vi arbejder med fælles mål, reflekterer og er i kontinuerlig dialog
- Vi har en høj grad af tillid til hinanden
- Vi har altid en positiv tilgang
- Humor og glæde er en del af hverdagen.
- Vi deler viden og bruger hinandens ressourcer og kompetencer

Engagement

Vi er autentiske, helhjertet og engageret i vores arbejde, ud fra en overbevisning om at engagerede voksne skaber engagerede børn!

- Vi er lyttende og har respekt for andres ideer.
- Vi er forandrings- og omstillingsparate – vi følger den faglige professionelle udvikling.

Gammeldam Børnehus

Gammeldam Børnehus

Vi er en kommunal integreret daginstitution i Sønderborg kommune, som i 2021 er normeret til 40 børnehavebørn og 10 vuggestuebørn i alderen 0-6 år. Derudover er der tilknyttet 5 dagplejere med i alt 20 børn.

Vores børnehave ligger på Gammeldam 2, 6430 Nordborg, som er tæt på Nordalsskolen som vi har et tæt samarbejde med. Vi er en multikulturel institution, der ser en stor styrke i at arbejde med både danske og flerkulturelle familier. Vores nærmiljø tilbyder både, sø, strand og skov som vi inddrager i vores hverdag.

Vores fantastiske udearealer indbyder til børns leg og udforskning af naturen omkring os. Noget som er vigtigt for børns trivsel, udvikling og læring. Derfor har vi også valgt, at benytte udearealerne samt udeliv alt det vi kan også i forhold til pædagogiske planlagte aktiviteter.

I børnehuset er børnene fordelt i 3 stamgrupper. Grønstue som er for de ældste børnehavebørn, rødstue som er for yngste børnehavebørn og en vuggestue.

Vores børnehave ligger i et skønt område med mange af muligheder for naturoplevelser. Vi har en dejlig stor legeplads med rigtig mange sjove og udfordrende legeredskaber, en fantastisk cykelbane, legehuse, svævebane, stort bål hus og bålplads omringet af frugttræer. Der er de bedste muligheder for, at børnene kan lege gemme, trille ned af bakke, gynges, rutsje, bygge huler, lede efter dyr og meget meget mere!

Vi er et fleksibelt hus, der arbejder sammen på tværs.

Der tages højde for børns venskaber og relationer på tværs af grupperne, så børnene har mulighed for at lege med venner fra andre grupper.

Det overordnede mål for Gammeldam Børnehus er at skabe et miljø, hvor trivsel, tryghed og udvikling er nøgleordene, for såvel børn som voksne.

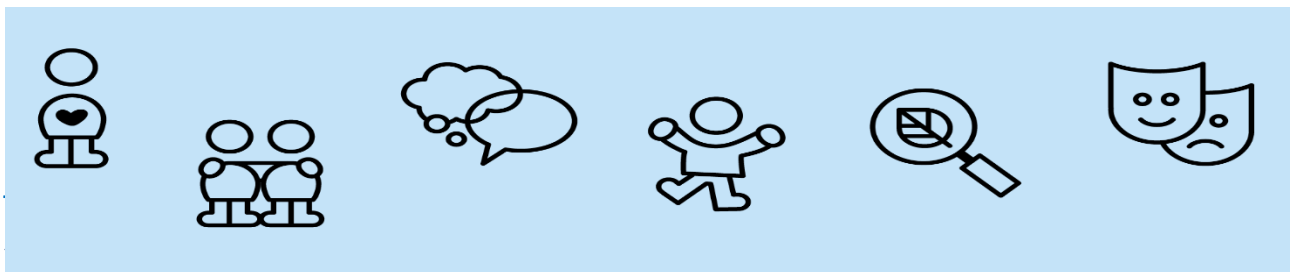
Vi ønsker at møde barnet, hvor det er i dets udvikling.

Som voksne tilbyder vi tryghed, nærvær og omsorg i samspillet med barnet.

Det betyder, at ved at behandle børnene forskelligt, at vi på længere sigt er med til, at give dem lige vilkår. Personale, forældre og børn er medskabere af en fælles kultur for Gammeldam Børnehus.

Pædagogisk grundlag

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.

- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

Børnesyn, dannelse og børneperspektiver.

Leg, læring og børnefællesskaber

- Børnesyn
  - Dannelse og børneperspektiv
  - Leg
  - Læring
  - Børnefællesskaber
-

I Gammeldam Børnehus tager vi udgangspunkt i det enkelte barn. Vi har en anerkendende tilgang og med en viden om, at det er i relation til hinanden, at vi alle udvikler os og trives. At være barn har stor værdi i sig selv.

Det gode børneliv med plads, tid, rum og ro til at være barn, forudsætter nærværende, omsorgsfulde, anerkendende voksne omkring børnene. Forskellige parametre kan gøre at vores børn har behov for forskellige understøttende tiltag. De voksne skal se det enkelte barns ressourcer, så barnets kompetencer kan udfoldes/udvikles.

Barnet lærer hele dagen, og den voksne må overveje sin position; foran, ved siden af eller bagved. Børn er forskellige, de udvikler sig i forskellige tempi, og vi kan kun behandle børn ens ved at behandle dem individuelt.

Med udgangspunkt i overbevisningen om forskellighed tilpasser vi vores krav efter formåen. Vi er tydelige og kærlige – også når vi siger nej. Vi har fokus på at fortælle børnene, hvad vi vil have dem til, og giver vejledning og handlemuligheder.

Vi skaber rammer og læringsmiljøer, der muliggør at børnene oplever nærhed og trivsel. Børnene ses som aktive medskabere af deres dagligdag, som det pædagogiske personale er ansvarlige for at rammesætte. Børnenes bidrag og deres medbestemmelse er væsentlige og vigtige elementer i det pædagogiske arbejde. Både når der er tale om planlagte aktiviteter, spontant opståede situationer, leg og rutinesituationer.

Vi arbejder ud fra relations psykologi, som bygger på et humanistisk, eksistentielt grundlag og er en integrering af filosofisk, sociologisk og psykologisk viden og teori, som tager udgangspunkt i relationens betydning for menneskelig udvikling, læring og trivsel.

Børn med særlige behov:

Da der kan være en stor spredning i børnegruppen i forhold til børn med særlige behov er det vigtigt, at vi observerer disse børn og indkalder til faglig sparring, for bedst muligt at kunne give dem de udviklingsmuligheder, som det enkelte barn har brug for.

Social inklusion:

Inklusion kan foregå alle steder. For os handler inklusion om at høre til – at vi alle indgår i forpligtende fællesskaber, hvor alle regner med én og at vi er afhængige af hinanden og sætter fokus på de kompetencer, ressourcer og færdigheder som den enkelte har.

Social inklusion er udvikling af fællesskabet. Det afspejler alle børns grundlæggende behov for at blive anerkendt og set som ligeværdige deltagere i deres liv og hverdag i Gammeldam Børnehus.

Inklusion handler om, hvordan vi skaber fællesskaber, der giver den enkelte mulighed for at deltage i det sociale liv. Vores mål er, at børnene i Gammeldam Børnehus

udvikler selvværd og lærer at indgå i sociale fællesskaber, så de udvikler respekt, forståelse og tolerance for andre mennesker.

Dannelse og børneperspektiv:

Dannelse, ligestilling og demokrati medtænkes i vores daglige pædagogiske praksis. Pædagogerne sætter de ydre rammer for den kultur og det normsæt, der skal danne grundlaget for vores arbejde bl.a. med inkluderende fællesskaber, som vi anerkender som grundlæggende værdi i vores hus. Børnene har forskellige behov for strukturer, konkrete mm. Pædagogerne skal sikre, at alle børns behov understøttes for at skabe mening samt tryghed for den enkelte.

Børnene skal opleve, at have medindflydelse på deres dagligdag og de daglige aktiviteter og rutiner, som skal opleves meningsfulde for barnet. Det pædagogiske personale skal invitere barnet til at være aktivt deltagende, så barnet selv er med til at skabe sin læring og deltagelse i demokratiske sammenhænge, som vi er ansvarlige for at skabe rum for.

Leg:

Børn leger for at lege. Vi ved også, at børn lærer, når de leger. Legen har værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af vores hus. Legen er grundlæggende for børns sociale og personlige læring og udvikling og legen fremmer blandt andet fantasi, virkelyst, sproglige kompetencer, nysgerrighed, sociale kompetencer, selvværd og identitet. Nogle gange skal legen støttes, guides og rammesættes, for at alle børn kan være med, og for at legen udvikler sig positivt for alle børn.

- Vi understøtter børnene i deres leg, både to-og-to og i grupper.
- Vi sætter legeaktiviteter i gang, som kan danne ramme om flere børn.
- Vi danner gode legemiljøer og giver legen både tid og rum.
- Vi er opmærksomme på vores rolle i legen, foran, ved siden af eller bagved.

- Vi laver legegrupper ud fra didaktiske overvejelser.
- Vi hjælper børnene med at komme fornuftigt ind i og ud af legen med hinanden.
- Vi støtter børnene sprogligt med at komme konstruktivt igennem konflikter.
- Vi understøtter de legerelationer, som opstår spontant på tværs af grupper.

Læring:

Vi forstår begrebet læring meget bredt. Læring sker f.eks. gennem leg, relationer, aktiviteter og ved at blive udfordret. Vores pædagogiske læringsmiljø handler om, at fremme børns kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive udvikling og forståelse.

Læring finder sted i alle sammenhænge i dagligdagen og kan ikke kun reduceres til en pædagogisk planlagt aktivitet. Læring opstår gennem rutiner og gentagelser. Læring opstår når man prøver, ”fejler”, og prøver igen.

I de planlagte aktiviteter, er den voksne opmærksom på fokuspunktet, men justerer sig i forhold til børnenes perspektiv, initiativ og ressourcer. Det samme gør sig gældende, når der arbejdes ud fra konkrete mål for det enkelte barn f.eks. handleplaner.

Børnefællesskaber:

Leg, dannelse og læring sker i fællesskaber, som det pædagogiske personale rammesætter. Relationer og venskaber er afgørende. Alle børn skal have mulighed for at være en del af fællesskabet og blive respekteret og lyttet til. Der skal være plads til, at det enkelte barn både har mulighed for at vise initiativ og kan være aktivt deltagende, samtidig med at der skabes rum for nye relationer og afprøvning af forskellige positioner. Det pædagogiske personale har opmærksomhed på at skabe balance mellem individ og fællesskab. Ligesom pædagogen skifter mellem forskellige positioner, gør børn det samme. Nogle gange er barnet igangsætter, andre gange er barnet deltagende, indordner sig og indgår kompromis, og andre gange er barnet observerende.

Samarbejde med forældre om børns læring

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Det pædagogiske læringsmiljø er til enhver tid tilpasset det behov, det enkelte barn eller børnegrupper har. Vi tilbyder børnene forskellige aktiviteter og legemuligheder tilpasset deres udviklingstrin under gradueret voksenstyring.

I Gammeldam Børnehus gør vi os aktivt tanker om, hvordan vi gør de tilgængelige legetilbud mest interessante og indbydende ift. læring. Vi tilbyder f.eks. køkkenkrog, læsekrog, bygge/konstruktionsområder, udeværksted, baderum m.m. Vi har fokus på, hvordan legen udvikler sig over tid, for dermed at blive bevidste om, hvordan vi bedst kan variere legesystemerne. I det omfang det giver mening, gør vi børnenes aktivitetsmuligheder visuelt tilgængelige, og har øje for, at børnene så meget som muligt har mulighed for at være selvhjulpne.

Vi tilbyder forskellige spil, læringsopgaver, træ, modellervoks, perle/tegne/male/klippe opgaver m.m. ved bordet. Her er der mulighed for at tilpasse niveauet til det enkelte barn, som samtidigt oplever det sociale fællesskab omkring bordet. Der er ligeledes mulighed for, at børnene lader sig inspirere af hinanden og nye ideer, færdigheder m.m. opstår.

Vores læringsmiljøer er ofte funktionsfleksible. Vi er bevidste om, at vi pædagoger faciliterer læringsmiljøerne, og at vi afhængig af børnegruppen ofte er den primære drivkraft i læringsmiljøet. Det sociale læringsperspektiv i børnemiljøet er en vigtig

faktor. Vi søger at tilrettelægge legemiljøerne, så børnene får mulighed for at lade sig inspirere af og spejle sig i hinanden. Dette giver mange gode dannelsesperspektiver.

Ved behov etablerer vi derudover læringsrum for et enkelt barn eller en mindre børnegruppe, ud fra individuelle mål for læring. Dette kan f.eks. være små grupper for kommende skolebørn, hvor børnene på tværs af huset mødes omkring specifikke temaer. Det kan være individuel sprogstimulering eller motorisk træning, små legegrupper på tværs af grupperne m.m.

Vi er bevidste om værdien af udearealer og naturen som læringsmiljøer, da de ofte tilbyder helt andre rammer, uden de begrænsninger et indendørs miljø sætter.

En tillidsfuld relation mellem forældre og pædagoger er afgørende, så vi kan være en ressource i deres barns liv og udvikling, og vi kan møde forældrene i både lette og svære situationer omkring barnet. Tilliden opbygges bl.a. ved at give forældrene indsigt i vores pædagogiske faglighed og i det pædagogiske læringsmiljø, vi hver dag skaber for børnene.

Som kommunikation mellem børnehuset og forældrene, anvendes AULA, der er fælles kommunikationsplatform for dagtilbud og skoleområdet i Sønderborg Kommune. Her finder forældrene informationer som f.eks. nyhedsopslag, månedsplaner, dokumentation og billeder fra børnehuset og de enkelte grupper.

Vi arbejder med at styrke indsatsen omkring børns trivsel, udvikling og læring og hvis et barn er i en udsatposition, så har pædagogerne og forældrene et fælles ansvar. Som en del af indsatsen trivselsvurderes alle børn i alderen 0-6 år 2 gange årligt, samt sprogvurderes ca. en gang årligt. Vi har fokus på sundhed, læring og trivsel og arbejder målrettet, systematisk og tværfagligt med at styrke barnets trivsel ved at sætte ind på et tidligt tidspunkt, når et barn er udfordret.

Til dokumentation af de pædagogiske tiltag og indsatser, anvendes IT-plattformen Hjernen og Hjertet, som er en digital platform, der samler pædagogiske redskaber og

dokumentation, som kan bruges til forældresamarbejde omkring barnets og børnegruppens trivsel, udvikling og læring. Trivselsvurderingen skal være med til at styrke barnets trivsel, læring og udvikling på et så tidligt tidspunkt som muligt, ved at holde fokus på inkluderende miljøer og barnets ressourcer.

Forældre er den vigtigste ressource i barnets liv og vil blive inddraget som samarbejdspartner, når det handler om barnets udvikling og trivsel.

Der afholdes forældresamtaler ud fra et individuelt behov. Samtalerne tager udgangspunkt i barnets trivsel hjemme og i børnehuset eller dagplejen.

Forældresamarbejde

Fællesarrangementer er en fast del af vores forældresamarbejde. Det kan være sommerfest, gæste/bedstedag, julearrangement, fælles forældremøder, forældre kaffe, arbejdsftermiddage mv. Her er anledning til, at forældrene lærer hinanden og det pædagogiske personale bedre at kende. Dette er blandt andet vigtigt for at skabe et inkluderende fællesskab for både børn og voksne.

Gammeldam Børnhus har et forældreråd bestående af fem forældrerepræsentanter og 2 suppleanter. Der er valg til forældrerådet på generalforsamling hvert år i maj. Deres opgave er bl.a. at udarbejde principper for samarbejde mellem børnehuset og alle forældre.

Sammenhæng og gode overgange

Sammenhæng i barnets overgang fra dagpleje/vuggestue til børnehave og børnehave til SFO/skole.

Forskning peger på, at forældrenes involvering i arbejdet med børnenes udvikling er helt afgørende for at læring lykkes. Derfor har vi i brobygningen også sat fokus på, at forældrene involveres.

Overgang dagpleje til børnehave:

I Gammeldam Børnehus har vi en gæstedagpleje, som er beliggende i børnehuset.

Der er tilknyttet en fast pædagog i gæstedagplejen som passer børnene når en dagplejere er fraværende. Dagplejemødrene mødes i gæstedagplejens lokale, hvor de har legestue.

Derudover kommer dagplejerne på besøg i børnehaven inden barnet starter.

Gammeldam Børnehus har et godt samarbejde med dagplejerne.

Brobygning skaber mening, når de fagprofessionelle omkring barnet samarbejder og i fællesskab formulerer og kvalificerer den bedste model, med det bedste indhold til gavn for barnets trivsel, udvikling og læring.

Overgang fra vuggestue til børnehave:

Da der er vuggestue i samme hus, har børnene allerede et lille kendskab til børnehaven når de starter der.

Mange har også søskende i børnehaven, som de glæder sig til at komme op til.

En månedstid før barnet skal starte i børnehaven, går vi på besøg, deltager i samling, eller spiser madpakke der.

Vi laver også en skriftlig overlevering på "Hjernen og Hjertet" som så går videre i systemet til børnehaven. Her beskriver vi hvad der er vigtigt at vide om barnet.

Vi kan også samtale om barnet da vi er i samme hus.

Overgang fra børnehave til skole:

Vi har brobygning med Nordalsskolen, som er vores distriktsskole.

Grøn stue får besøg af en børnehaveklasseleder en gang om måned med det formål, at få skabt en relation til de kommende skolebørn.

Vi har etableret et meget positivt samarbejde imellem børnehuset og skolen. Vi har møder og aktiviteter med hinanden så Nordalsskolen bliver kendt og fortrolig inden barnet starter i skole.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

I Gammeldam Børnehus bruger vi nærmiljøet aktivt i den pædagogiske praksis. Når vi er på ture ud af huset, kan turen i sig selv være en del af den pædagogiske aktivitet.

I nærmiljøet bruger vi

- Legepladser
- Skolen
- Kirken
- Naturen generelt som skov, å, vandløb, strand, søer osv.
- Derudover tager vi på ture ud af huset, og med de ældste børn tager vi væk fra nærmiljøet i Nordborg til Sønderborg, Dyvig osv.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring. Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Hvad vil vi børnene skal lære/udvikle:

- De skal udvikle selvrespekt, selvværd og selvtillid, så de føler sig som de betydningsfulde personer, de er.
- De skal turde tage initiativ og fastholde det i fællesskaber –byde ind med egne meninger.
- De skal kunne mærke sig selv samt rumme egne følelser.
- De skal lære at give plads til andre samt blive bevidste om, at de er en del af et fælleskab.
- De skal være rummelige over for hinandens forskelligheder.
- De skal lære at håndtere konflikter.
- De skal turde stole på sig selv samt tro på egne evner.
- De skal udvikle en robusthed, så de bl.a. får evnen til at håndtere modgang og udfordringer.
- De skal lære at fordybe sig i selvvalgte aktiviteter.

Hvordan gør vi det:

- De skal mødes i øjenhøjde af nærværende og omsorgsfulde voksne, som skaber tryghed og tillid.
- Støtter børnene i at være selvhjulpne, så de mestrer mest muligt selv. Det de kan selv, skal de selv.
- Vi giver børnene medbestemmelse og valg i forskellige aktiviteter.
- Vi giver børnene taletid, hjælper dem med at sætte ord på og lytter interesseret.
- Vi udfordrer børnene, så de bliver mere bevidste om og styrker egne evner.
- Vi guider børnene til en hensigtsmæssige adfærd eksempelvis ved hjælp til konfliktløsning, passe på hinanden og vores ting.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Hvad vil vi at børnene skal lære/udvikle:

- At børnene udvikler nogle gode sociale kompetencer.
- At børnene udvikler forståelse af egne værdier og respekt for andres.
- At de får forståelse for hinandens forskelligheder.
- At fremme børnenes gå på mod.
- At gøre dem robuste og livsduelige.
- Lære at give plads til andre.
- At børnene udvikler selvværd og får selvtillid.
- At børnene bliver selvstændige og selvhjulpne.

- Alle børn skal have lige mulighed for at deltage i et legefællesskaber.

Hvordan gør vi:

- Ved at skabe gode inspirerende legemiljøer.
- At man som voksen er engageret, deltagende og nærværende.
- Ved at understøtte børns lyst til at lege, udforske og eksperimentere.
- At vi møder børnene der hvor de er og giver os tid og lytter til dem.
- At vi anerkender og respekterer børns forskelligheder.
- At vi ser børnenes behov.
- At vi møder børnene med positive forventninger.
- Vi vil lære børn at sætte ord på deres følelser.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale. Det centrale for sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Hvad vil vi børnene skal lære/udvikle:

- Give det enkelte barn en kommunikativ kompetence, så de kan indgå i fællesskaber og i forskellige domæner.
- Styrke barnet i at deltage i samtaler med en forståelse for turtagning samt turde tage ordet.
- Får en forståelse for ords organisering som f.eks. under- og overbegreber, modsætninger og sammensatte ord.

- Udvikle deres grammatiske færdigheder så som at gradbøje ord, udtale ord og lyde korrekt samt de rigtige endelser på verberne.
- Kan lide at lege med sproget ved f.eks. at rime og lave vrøvleord.
- Kan forstå og udføre handlinger som eksempelvis en kollektiv besked.
- Forstå historier og selv skabe nye fortællinger.
- Er nysgerrig og stiller hv-spørgsmål.
- Viser interesse for legeskrivning og får et begyndende kendskab til bogstaver ved f.eks. at kunne skrive sit navn.
- Bruger sætninger om noget der er sket eller skal ske.
- Kan bruge fordi-sætninger.

Hvordan gør vi det:

- I vores pædagogiske arbejde deler vi ofte børnene i mindre grupper, hvor der er fokus på arbejdet med deres sproglige udvikling.
- Dialogisk læsning og alm. højtlesning.
- Vi sørger for at skabe en ramme, hvor barnet har taletid og kan udvikle sit sprog gennem interaktion med både børn og voksne.
- Vi gør brug af Sprogpackens understøttende sprogstrategier. Vi sprogvurderer alle 3 og 5 årige børn. Hos børn, hvis sprogudvikling ikke er alderssvarende, bliver der iværksat en sprogpædagogisk indsats.
- Vi er opmærksomme på alle former for kommunikation; f.eks. kropssprog og andre nonverbale udtryksformer samt dialekter.
- Vi opbygger børnenes ordforråd ved at sætte ord på deres følelser, omgivelser samt benævne alt hvad vi/de gør i forskellige interaktioner.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel. Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden samt følelsesmæssige og

sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen.

Læringsmiljøet i dagilbuddet skal give alle børn, herunder de børn, som har begrænsede erfaringer med krop, sanser og bevægelse, mulighed for at deltage i fællesskaber, aktiviteter og leg, og det pædagogiske personale skal motivere børn til at bevæge sig ved at vise glæde ved bevægelse og kropslig udfoldelse.

Børnene skal inviteres til at få mange forskellige kropslige erfaringer i et læringsmiljø, hvor bevægelsesglæde, kreativitet og leg er nøglebegreber, og hvor pædagogiske personale understøtter det enkelte barn og skaber fleksible, inkluderende læringsmiljøer. Det pædagogiske personale er nysgerrigt og udvælger og følger bevidst børnenes bevægelsesinitiativer, så børnene oplever selv- og medbestemmelse som en naturlig del af deres dannelsesproces.

forældre inddrages via dialog og som samarbejdspartnere med hensyn til at give børnene gode betingelser for bevægelse, fx ved at dele pædagogiske overvejelser om værdien af risikoorienteret leg og det at udfordre og følge børnenes bevægelsesmæssige interesser.”

Hvad vil børnene skal lære/udvikle:

- Vi er opmærksomme på børnenes grundmotorik.
- At børnene udvikler sig både grov - og finmotorisk
- At børnene lærer deres egen krop og dens reaktioner at kende/mestre egne bevægelser
- At børnene bliver mere selvhjulpen eks. påklædning.
- At de lærer at veksle mellem aktive og rolige perioder i løbet af dagen
- At børnene udvikler deres primære - og sekundære sanser.
- At børnene føler glæde, velbehag og begejstring ved at bruge deres krop.
- Tage udgangspunkt i børnenes udviklingstrin.

Hvordan gør vi det:

- Sansestimulerer/mærke egen krop eks fodbad, massage, knus og kram
- Dagligt understøtte børnene i at lave aktiviteter, der styrker deres grov/finmotorik.
- Alle børn er ude hver dag på legepladsen og nærmiljøet som rummer mange gode sansemæssige udfordringer til kroppen.
- Vi følger årstiderne hvor der eks løbes i bare tæer, vandlege.
- Vi benytter baderummet.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børnene kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også et grundlag for at arbejde med bæredygtighed og sammenspillet mellem menneske, samfund og natur.

Læringsmiljøet skal tage afsæt i mulig læring og inddrage børnene som aktive medskabere af egen læring ved at stille åbne, nysgerrige spørgsmål til børnenes forståelse af sammenhænge i naturen og deres omverden.

det pædagogiske personale skal lytte til børnenes undren og egne spørgsmål og til børnenes begyndende hypotesedannelser og kategoriseringer i forhold til naturen. Børnene opmuntres til at foretage egne undersøgelser, støttes og guides i at turde øve sig igen og igen for derved at opbygge en grundlæggende tillid til egne ideer og evner, selvom børnene møder modgang. Der skal være en særlig opmærksomhed på at sikre, at børn og familier i udsatte positioner støttes i at være i lære om naturen.

Dagtilbuddet skal i samarbejde med forældre understøtte en grundlæggende naturvidenskabelig dannelse af børnene.”

Hvad vil vi børnene skal lære/udvikle:

- At børnene oplever glæde ved at færdes i naturen og får en større forståelse for naturen og naturfænomener.
- At børnene tør tage imod de fysiske udfordringer naturen byder på eks. regn/sol, mudder, klatre og udfordre sig selv på varieret terræn.
- At børnene får en viden om naturen og de dyr der lever i den.
- At børnene udforsker materialer i naturen og gennem deres naturoplevelser får udviklet deres sanseapparat.
- At børnene lærer om vores fælles ansvar for naturen.
- At børnene får lov til at være nysgerrig og eksperimenterende i deres omverden.
- At børnene bliver nysgerrige på former, størrelser og begreber og dermed en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan gør vi det:

- Vi bruger udemiljøet hele året.
- Vi bruger den nærliggende natur uden for børnehaven.
- Vi tager på opdagelse sammen med børnene og følger deres spor og fordyber os sammen med dem.
- Vi taler med børnene om de materialer vi finder ude i naturen. Hvad finder vi, hvor kommer det fra, hvilken funktion har det og hvad hedder det?
- Vi læser bøger om natur/naturfænomener og de forskellige årstider.
- Vi har fokus på mængder, tal, former, farver i uderummet samt igangsatte aktiviteter.
- Vi giver børnene lov/tid til at fordybe sig i naturen

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet. Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.

Det pædagogiske personale skal derfor skabe et læringsmiljø, der formidler glæde ved æstetiske oplevelser og skabende praksis. Det pædagogiske personale må aktivt formidle kultur og støtte alle børn, uanset baggrund, kompetencer og forudgående erfaringer med kultur. Læringsmiljøet skal understøtte børn i at eksperimentere med, øve sig i og afprøve sig selv inden for en bred vifte af kunstarter og udtryk.

Læringsmiljøet skal sikre, at alle børn får erfaringer, der kan forankre værdier, og som kan fungere som rettesnor for at orientere sig og handle på en hensynsfuld, demokratisk og respektfuld måde. Dette understøtter forpligtende fællesskaber og sikre sammenhæng til skole, lokalsamfund og globaliseret verden.”

Hvad vil vi at børnene skal udvikle/lære:

- At give mulighed for at møde, blive inspireret og afprøve sig selv i forhold til forskellige udtryksformer i og uden for børnehaven.
- At barnet får adgang til materialer, redskaber og moderne medier som kan give oplevelser og bidrage til børns selvskabende kulturelle aktiviteter.
- At barnet får lejlighed til at deltage i og få viden om kultur, kulturhistorie, traditioner, og kunstneriske tilbud.
- At barnet møder voksne der viser glæde ved at synge, danse, spille, male og tegne. At de møder voksne, der er bevidste om at de er kulturbærere.

Hvordan gør vi:

- At vi sikrer deltagelsesmulighed for alle børn uafhængig af kulturel og sociale baggrund så de bliver inkluderet i fællesskabet.

- Vi deltager i de tilbud der er i nærmiljøet med Biblioteket, Nordborg kirke, Nordborg slot, ture ned til engen, Nordals Skolens legeplads og skolens gymnastiksal, Sønderborg slot og Naturskolen.
- At børnene har mulighed for at få kendskab til forskellige materialer som modellervoks, ler, gips, maling, træarbejde, perler m.m.
- At vi giver dem mulighed for at bruge deres fantasi.
- Vi introducerer sprog og eventyrmaterialer.
- Vi giver mulighed for at børnene kan udfolde fantasien og selv eksperimentere.
- En del af materialerne er frit tilgængeligt. fx papir, farveblyanter.
- Vi synger, leger (sanglege) og har musik.
- Vi forbereder og fejrer traditioner som fødselsdage, Skt. Hans, fastelavn, Luciadag med optog, jul, påske m.m.

Evalueringskultur

Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Arbejdet med trivselsvurderinger, sprogvurderinger og dialogprofil sikrer et systematisk og tilbagevendende fokus på alle børns trivsel, og en mulighed for som professionel at sætte ord på. Vurderingerne skal ses som et forebyggende redskab, der sikrer, at alle børn "ses" og skaber overblik over børnegruppen. De understøtter det kollegiale og tværfaglige samarbejde og er en faglig ramme i samarbejdet med forældrene. De data, der fremkommer af vurderingerne, analyseres og mulige nye tiltag igangsættes i forhold til læringsmiljøet med baggrund i forskning.

Hver andet år er der KIDS tilsyn i hver afdeling. KIDS står for Kvalitetsudvikling i daginstitutioner. Det tager afsæt i forskningen om, hvad der udgør den mest fordelagtige pædagogiske kontekst, hvor børn har de bedste muligheder for at trives, udvikle sig og lære. I KIDS vurderes den pædagogiske kvalitet i børnenes udviklings- og læringsmuligheder i det pædagogiske miljø i daginstitutionen. KIDS er en observationsmetode, der sætter fokus på tre elementer, der har betydning for pædagogisk kvalitet: Fysiske omgivelser, relationer, leg og aktivitet. Observationerne registrer, i hvilket omfang en given pædagogisk praksis er tilstede i den pædagogiske hverdag i institutionen. Dette er med til at udvikle den pædagogiske praksis.

Hvorfor:

Personalet og ledelsen skal løbende forholde sig reflektivt til, hvordan de pædagogiske

læringsmiljøer understøtter børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse. Herunder at vi udvikler en faglig og selvkritisk og reflekterende tilgang til tilrettelæggelse og evaluering af den pædagogiske praksis. Ligeledes er det afgørende for netop udviklingen af kvaliteten af den pædagogiske praksis, at vi også løbende dokumenterer og evaluerer sammenhængen mellem læringsmiljø og børnenes trivsel, læring og udvikling.

Hvordan:

Ved at fokusere på, at få en forståelse og deraf meningskabelse for det arbejde vi gør i praksis fx. Hvad er formålet? Hvorfor gør vi som vi gør for at nå dertil? Vores kerneopgave? Hvem er målgruppe? Hvad er rammen og vores fundament? Skaber vi en bevidsthed om vores pædagogik og nuværende praksis?

Metoder/redskaber:

Skabe refleksive rum, hvor vi deler viden, skabe ny viden og derved ny handling igennem daglig dialog, sparring på tværs i grupper, personalemøder og stuemøder.

Vi har sparring med tværfaglige team bestående af psykolog, tale hørekonsulent, socialrådgiver og sundhedsplejerske, dette finder sted hver 2. måned.

Vi bruger en coachende kommunikation i det daglige, samt invitere hinanden til sparring enten kollega/ kollega eller leder/medarbejder.

Brug af aktionslæring, som hviler på den grundlæggende præmis om, at egen praksis og erfaring er god, hvis man er villig til at reflektere over den og se den med nye øjne.

Vi arbejder i vores praksis med følgende evalueringsmetoder:

Vækstmodellen:

Dialogbaseret model som er vejen til den gode samtale.

En samtalemodel som kan anvendes i forskellige former for samtaler, hvor tillid og tryghed er afgørende faktorer for en udvikling, hvor det er nødvendigt at skabe forandringer, som kan og skal omsættes i meget konkrete handlinger.

1. Det går godt
2. Udfordringer
3. Muligheder
4. Aftaler
5. Det bedste i dag

SMTTE-modellen:

Sammenhæng - Hvad er vi ønsker at opnå?

Mål - Hvad vil vi gerne opnå?

Tiltag - Hvad vil vi se efter for at vurdere, om vi er på vej til at opnå målet?

Tegn - Hvad vil vi se efter for at vurdere, om vi har opnået målet? Hvem gør hvad?

Opfølgning - Hvordan og hvornår vil vi vurdere, om vi har opnået målet? Hvem gør hvad.